

Betreft: Wet testen bij vertrek

07-06-2023

Uitgangspunt van gedwongen uitzetting moet zijn dat het alleen als uiterst middel wordt toegepast. De wet *testen bij vertrek* doet onvoldoende recht aan dit uitgangspunt.

Middels dit commentaar reageert het Meldpunt Vreemdelingendetentie van Stichting LOS op het voorstel van Wetswijziging van de Vreemdelingenwet 2000 genaamd Wet testen bij vertrek, waarin vreemdelingen kunnen worden gedwongen aan deelname aan een onderzoek naar een besmettelijke ziekte indien dit nodig is om een uitzetting te realiseren.

Vreemdelingen worden alvorens hun uitzetting in vreemdelingendetentie geplaatst. Binnen vreemdelingendetentie geldt nog altijd een strafrechtelijk regime ook al is vreemdelingendetentie een bestuursrechtelijke maatregel. Tijdens de detentieperiode kan een uitzetting gerealiseerd worden. Nederland kent een maximale duur van achttien maanden.

Aanhoudende vereisten van landen

De wet testen bij vertrek komt in een periode waarin de coronapandemie voorbij is. Volgens de memorie van toelichting zouden sommige landen vooralsnog een inreisbeleid hebben waarbij een coronatest of het delen van vaccinatiegegevens vereist is. De vermelding van Niger en Bangladesh als voorbeelden van landen die nog steeds dergelijke vereisten hanteren, wekt de indruk dat deze eisen een obstakel vormden voor uitzettingen naar deze landen. Echter, hebben er tijdens de pandemie wel degelijk uitzettingen naar Niger plaatsgevonden zonder dat er gebruik werd gemaakt van voorafgaande tests of het delen van vaccinatiegegevens. Het Meldpunt Vreemdelingendetentie is in contact met vreemdelingen die zijn uitgezet en daarbij is ook gebleken dat een meneer na een verblijf van twintig jaar in Nederland op 30 september 2020 is uitgezet naar Niger. Dit was een periode waarin er massaal vluchten werden geschapt vanwege de pandemie en Niger had toen ook al een inreisbeleid waarin een coronatest vereist was. Klaarblijkelijk heeft dit geen belemmering gegeven om de uitzetting naar Niger te realiseren.

Lichamelijke integriteit en medische privacy

De wet testen bij vertrek doet afbreuk aan de lichamelijke integriteit van mensen zonder verblijfsvergunning die uitgezet kunnen worden. Het waarborgen van medische privacy maar ook de het ondergaan van medische handelingen op vrijwillige basis wordt in de samenleving als zeer belangrijk recht beschouwd. Juist tijdens de coronapandemie is gebleken hoeveel waarde wij hechten aan zelfbeschikking over keuzes die ons lichaam aangaan. Een wet die daar een uitzondering voor maakt voor een kleine groep mensen enkel omdat zij geen verblijfsvergunning hebben en uitgezet dienen te worden is buitengewoon disproportioneel te noemen. Het is essentieel dat wetgeving en beleid de fundamentele rechten en vrijheden van individuen beschermen, ongeacht hun verblijfstatus. Het is onrechtvaardig en ongelijk wanneer mensen zonder verblijfsvergunning worden onderworpen aan dergelijke dwangmaatregelen.

Toekomstige ziekten

De wet testen bij vertrek is geschreven omdat mogelijk in de toekomst andere ernstige besmettelijke ziekten aanleiding kunnen geven tot vergelijkbare eisen als een coronatest alvorens grensovergang. Echter is dit slechts een hypothese die vooralsnog geen wetenschappelijke basis betreft. De PCR test wordt uitgevoerd middels een wattenstaafje in de neus en keelholte die lichaamssappen moet afnemen en vervolgens testen. Een gedwongen PCR test zal ertoe leiden dat er beleidsuitvoerders opgeleid dienen te worden met geweldsinstructies over hoe een gedwongen PCR test op proportionele wijze afgenomen dient te worden. Ik stel mij zo voor dat het hoofd en lichaam van de vreemdeling vastgehouden zou moeten worden op een wijze dat de wattenstaaf zorgvuldig en zonder toebrengen van letsel de neus in geduwd zou moeten worden. Ik zie hierin geen mogelijkheid van toepassing op menswaardige wijze.

Het is onduidelijk of een mogelijke toekomstige ernstig besmettelijke ziekte op soortgelijke wijze zal moeten worden getest. Er zijn talloze andere vormen van testen te bedenken die een mogelijke toekomstige besmettelijke ziekte zou kunnen opsporen. Dit zal dus betekenen dat de beleidsuitvoerders telkens opnieuw moeten worden opgeleid voor verschillende testen die mogelijk een belemmering zouden kunnen zijn om een uitzetting te realiseren. Een wet enkel geschreven in hypothetische vorm voor een mogelijk toekomst scenario zonder daar voldoende onderzoek naar te hebben gedaan is onwenselijk.

Belemmeringen om uitzettingen te realiseren

Uitzettingen worden continue belemmerd door eisen die landen stellen alvorens zij de uitzetting van een vreemdeling willen accepteren. De DT&V is daarbij constant in gesprek met landen om een uitzetting te realiseren. Het weigeren van een coronatest is slechts één van de vereisten die landen kunnen opwerpen alvorens een persoon kan worden uitgezet. Het is bijzonder dat juist een vereiste met zo een grote impact op de lichamelijke integriteit van mensen aan verplichting wordt voorgelegd. Er is gebleken dat ook zonder pandemie het nog steeds erg moeilijk kan zijn om een uitzetting daadwerkelijk te realiseren. Het percentage uitzetbare vreemdelingen die op dit moment naar landen dienen te worden uitgezet die dergelijke vereisten hebben is verwaarloosbaar. Het is de vraag of er daadwerkelijk nog uitzettingen worden gefrustreerd wegens het weigeren van een PCR test. Het invoeren van een wet die niet toepasbaar is op de huidige situatie en geen effect heeft op het terugkeerbeleid is onnodig.